

שמורת נחל דישון:

דרך הגעה :

השמורה ממוקמת בגליל העליון המזרחי, בין כרם בן זמרה במערב לשדה אליעזר במזרח.

כביש מס' 886 חוצה את השמורה בין היישובים דישון ועלמה, וממנו ניתן לגשת לדרך רכב שטח המסומנת אדום ועוברת בנחל דישון לכל אורך השמורה.

דרך זו מסתיימת במזרח במחלף איילת השחר בכביש מס' 90, ובמערב בכביש הצפון (מס' 899) בין היישובים יראון וריחניה. קטע הדרך שבין כביש הצפון לכביש 886 נסגר לתנועת רכב שטח מאז אביב 2013, ומיועד כיום להולכי רגל ולרוכבי אופניים בלבד.

שביל רגלי מסומן כחול 2134 יורד בנחל אביב, מעיקול כביש הצפון בין היישובים יראון ואביבים, ומסתיים במפגש הנחלים אביב ודישון.

כמו כן עובר בשמורה שביל רגלי מסומן כחול 2140, מרמת עלמה לתורבת קציון ונחל קציון, ומסתיים בנחל דישון ממערב לשדה אליעזר.

בצפון-מזרח עובר לכל אורך השמורה, מאזור גן לאומי קרן נפתלי שביל ישראל. ועד למפגש הנחלים דישון וריחן בדרום-מערב

רקע על המקום :

הוא אחד הנחלים הגדולים בגליל העליון המזרחי, ואורכו 31 ק"מ, נחל דישון ממזרח לקיבוץ חולתה עד שפכו לנהר הירדן. מהמורדות הצפוניים של הר מירון ק"מ מאפיק הנחל, בחלקו התיכון (בין נחל ריחן במערב לנחל קציון במזרח) 11.5. נכללים בתחום השמורה

מקור שם הנחל והשמורה הוא בעברות שם הכפר הנטוש דישום, ששרידיו נמצאים בצמוד וממערב למושב דישון (בתחומי הרחבת השמורה).

בתחום השמורה והרחבותיה נמצאים שלושה מעיינות, עין אביב - המעיין הגדול באזור, שמימיו נשאבו עד לשנת 2013, והמעיינות הקטנים עין נחלית (ליד אביבים) מספר מעיינות נוספים נובעים במעלה הנחל מחוץ לשמורה. הנחל היה. ועין דיסון בעבר נחל איתן עד לתפיסת המים לצרכי שאיבה. כיום הנחל הוא נחל אכזב, הזורם בסוף החורף ובתחילת האביב לאחר גשמים משמעותיים.

החל ממרץ 2013 הוגדלה הקצאת המים לשמורה, ובמקביל סגירת חלקה העליון של השמורה לכלי רכב. ברם, עד כה (2015) הדבר לא החזיר את הנחל להיות נחל איתן. הנחל משנה את כיוונו ב- 90 מעלות בשלוש נקודות, באזור הר פועה (מחוץ לשמורה), במפגש נחל אביב ובקרבת מפגש נחל קציון.

עיקר השמורה הוא במדרונות משני צידי האפיק, בהם יש מצוקים מרשימים (בעיקר בנחל אביב, בהר דיסון ובנחל עלמון). במצוקים אלו פזורות מערות רבות וכן עמודי "סלע, המפורסמים שבהם נמצאים בנחל אביב - "העלמות

צומח השמורה מושפע מהמסלע. במזרח השמורה גדל חורש מגוון של אלון מצוי, אלון התולע ועוד. במרכז ובמערב השמורה שולטים נופי טרשים, בתה עשבונית, בת סירה קוצנית וכתמי שיחיית קידה שעירה, ובהם ריכוז גיאופיטים כמו חלמונית אירוס הלבנון ומיני סחלבים. במדרונות מוצלים ניתן לפגוש, אירוס נצרותי, גדולה ריכוזים יפים של אחירותם החורש. בהר עלמון גדלים כמה מיני עשבוניים נדירים וביניהם מורית קלוטה ומושיובית גלילית. כיוון שהנחל יבש כיום בקיץ, אין לאורכו צמחיית מים מפותחת, אם כי בולטים שיחי פטל קדוש.

בעבר קיננו במצוקי השמורה נשרים, וגם כיום מקננים כאן דורסי יום קטנים יותר. המצוקים משמשים גם בית גידול לשפני סלע

האדם הותיר את חותמו בשמורה. במערות נחל אביב נמצאו שרידי התיישבות מתקופות שונות, ובקרבת מושב דיסון נמצאים שרידי הכפר הערבי דיסון וסביבו ורימון ומשוכות צבר. לאורך שקד, בוסתנים רבים הכוללים מטעי זיתים, עצי תאנה הנחל נפרצה בשנות ה- 1950 דרך עפר המובילה למספר קידוחי מים (ומשמשת כיום בעיקר את המטיילים בשמורה).

באפיק הנחל נמצאים שרידי שלוש טחנות קמח, (טחנות נוספות נמצאות בנחל גוש חלב, מחוץ לגבולות השמורה), ולמרגלות הר אביבים נמצאת מצדית בריטית שהוקמה עם סלילת "כביש הצפון" בתקופת המנדט הבריטי.

השמורה הוותיקה הוכרזה ב- 16/7/1970, בשטח של 7420 דונם.

זמן קצר לאחר מכן הוכרזה הרחבה ראשונה לשמורה, בשטח של 3690 דונם. (27/7/1972)

לאחר כ- 30 שנה הוכרזה הרחבה שנייה לשמורה (שמורת נחל דיסון - הר יחמור), (26/11/2002) בשטח של 1620 דונם.

בשנים האחרונות מקודמות מספר הרחבות לשמורה, במסגרת תוכניות משותפות עם קק"ל.

ההרחבה העיקרית, שאושרה בשנת 2011, היא בשטח של 5930 דונם כחלק מתוכנית ג/13450 "יער ברעם-מלכיה".

תוכנית זו מוסיפה לשמורת נחל דישון שלוש הרחבות נפרדות גיאוגרפית: אזור הר עיי הכפר דישום, אביבים והשוליים הצפוניים של השמורה, כולל עין דישון חורבת חובב ומערת נחלית (שמורת נחל דישון - הר אביבים ושמורת נחל דישון - נחלית), עיבוי לשמורה בצוואר הבקבוק בחציית כביש 886, ומדרונות תלולים בקרבת ריחניה וכרם בן-זמרה, לאורך הנחלים ריחן ואדמון.

שלוש הרחבות נוספות אושרו בשנת 2015 במסגרת תוכנית "יערות דלתון-קדש": הר עלמון (שמורת נחל דישון - הר עלמון), חורבת קציון (שמורת נחל דישון - חורבת קציון) והשלמת רצף בין שמורת נחל דישון ושמורת נחל דישון - הר יחמור.

